

IV Jornades d'Intercanvi Cultural (Eivissa 10 -11 i 12 d'octubre de 2008). – Del 10 al 12 d'octubre de 2008 van tenir lloc a Eivissa les IV Jornades d'Intercanvi Cultural, organitzades conjuntament per la Societat Verdager, la Societat Catalana de Llengua i Literatura, la Càtedra Verdager d'Estudis Literaris de la Universitat de Vic i el Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears. Les Jornades comptaren amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes i la col·laboració del Consell Insular d'Eivissa i dels Ajuntaments d'Eivissa i de Sant Antoni de Portmany.

Aquesta quarta trobada, un any després de la celebrada al País Valencià (19-21 d'octubre de 2007), reuní una cinquantena d'inscrits provinents d'arreu del domini lingüístic. Un cop més les Jornades suposaven una oportunitat impagable per intercanviar vivències i aprofundir en el coneixement de l'illa «blanca i verda», Eivissa, amb una cultura i una identitat ben diferenciada de les seves germanes grans, Mallorca i Menorca, on ja s'havien celebrat les dues primeres trobades l'any 2006.

Les Jornades s'iniciaren a l'horabaixa del dia 10, a la Sala de Plens del Consell Insular d'Eivissa, amb unes paraules de benvinguda als assistents del Sr. Marià Torres, Conseller de Cultura d'Eivissa i Formentera, i dels senyors Josep Massot, Vicepresident de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, i del Sr. Ricard Torrents, President de la Societat Verdager.

La conferència inaugural va anar a càrrec del Dr. Joan Veny i Clar que, amb el títol *El dialecte eivissenc*, va analitzar amb tota mena de detalls i rigor la història, la petjada que hi han deixat els diferents pobles colonitzadors (fenicis, cartaginesos –als quals es deu el nom de l'illa–, romans, bizantins, musulmans i catalans) i les característiques lingüístiques (fonètiques, morfosintàctiques i lèxiques) que fan de l'eivissenc un parlar oriental amb personalitat pròpia. Les interessants explicacions anaren acompanyades en tot moment de nombrosos exemples que il·lustraven, amenitzaven i posaven de relleu el contrast entre aquest dialecte i els parlars de les altres dues illes germanes, la relació amb el valencià (*morros* 'llavis', *paloma* 'papallona'), les diferències internes observades entre el parlar de la Vila (la ciutat) i el camp (*dut / duit; vore / veure*) o la creativitat de l'eivissenc, visible en mots com *empossiblar* 'amagar', *lluna perduda* 'lluna nova' o *sabata de coll* 'sabata alta' entre altres. Un cop finalitzada la sessió i després d'un breu passeig pel centre, la primera jornada es clogué amb un sopar ofert pel Consell Insular d'Eivissa.

Les activitats del dia 11 s'iniciaren al matí amb un passeig a peu, resseguint la costa des de la platja de ses Figueretes on tenien l'hotel els participants de fora, fins al Puig des Molins, ben acompanyats per Miquel Costa, Jordi Salewsky i un fort vent de llevant que bufà al llarg de tota la jornada. Al Puig dels Molins, amb menys construccions que ran de mar i voltats d'olivers, van poder contemplar alguns dels molins que des de l'edat mitjana havien abastit de farina la ciutat. En aquest Puig s'hi troba també la necròpolis púnica més important de la Mediterrània. La caminada va continuar fins arribar als imponents baluards de sant Jaume i sant Jordi i dels murs que tanquen Dalt Vila, la zona amurallada d'Eivissa, declarada Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO el 1999.

Ja intramurs, la Sra. Fanny Tur i Riera, arxivera-bibliotecària i Directora de Serveis culturals de l'Ajuntament d'Eivissa esperava els expedicionaris a la plaça de la Catedral per tal de fer una visita guiada al Museu Arqueològic, on s'exhibeixen les restes materials del passat històric d'Ei-

vissa i Formentera. Mentre part del grup visitava el Museu, l'altre meitat era a la Catedral de Santa Maria, construïda poc després de la conquesta catalana damunt les restes de l'antiga mesquita, i al Museu Diocesà, on s'exposen diferents peces d'art sacre, entre les quals cal destacar una custòdia mallorquina dels segles XIV-XV o diferents taules gòtiques i un retaule renaixentista de sant Gregori, supervivents del saqueig i incendi de 1936. Més tard es visità la Cúria, on hi ha un interessant Centre d'Interpretació (Madina Yabisa) de cultura islàmica, amb exposició de diferents objectes i restes representatius d'aquella cultura.

Després de la visita, la jornada continuà amb una conferència a càrrec del Sr. Felip Cirer, director de l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera, titulada *Jacint Verdaguer i Isidor Macabich*, que tingué lloc a la Sala de Consulta de l'Arxiu de l'Ajuntament d'Eivissa. Cirer anà desvetllant curiosament la personalitat del poeta, periodista, professor i historiador eivissenc (Eivissa, 1883-Barcelona, 1973) i aclarí l'origen del llinatge Macabich. El canonge, d'avantpassats eslaus, va ser un home d'empenta, promotor d'activitats culturals i socials diverses. Com a poeta fou un eclèctic, fet que el portà a escollir de cada model allò que li semblà millor. Admirà Joan Alcover, Costa i Llobera i Jacint Verdaguer, raó per la qual tots tres ressonen a la seva obra, sobretot el darrer. A banda de la seva obra literària, Isidor Macabich és conegut sobretot pels seus estudis històrics sobre Eivissa.

Posteriorment, deixant enrere Dalt Vila pel Pati d'Armes i el portal de Ses Taules, tingué lloc un dinar ofert per l'Ajuntament. Cap al tard, després d'un merescut temps lliure i de la celebració del Plenari de la Societat Verdaguer, es reemprengueren les sessions acadèmiques amb una conferència del Sr. Marià Torres sobre *La literatura popular eivissenca*, acte celebrat a la Sala de Plens del Consell Insular d'Eivissa.

Marià Torres, actual Conseller de Cultura d'Eivissa i Formentera, inicià la seva exposició posant en qüestió un seguit de noms associats a la literatura popular (*rondalla, rondaia, conte, història*) que sovint es fan servir com a sinònims, però aclarí que *rondalla* no apareix mai, sinó *rondaina*, aplicat a un cas: la vida de sant Josep. Repassà també la mobilitat que hi ha entre gèneres (del romanç a la història; del teatre culte a la rondalla; de la vida a la llegenda...) i la variació interna que presenten les rondalles, com per exemple les divertides històries d'en Pere, un personatge popular força maldestre. El conferenciant recreà les seves suggestives explicacions amb nombrosos fragments i històries com la de "Sa Pandeca". En acabar la conferència tingué lloc un concert de cançó popular a càrrec de la Coral del Conservatori d'Eivissa, dirigida per la Sra. Lina Bufi.

L'últim dia de les Jornades tots els assistents es desplaçaren a la població de Sant Antoni de Portmany, on, al Saló de Plens de l'Ajuntament, el professor Joan Mas i Vives parlà sobre *L'obra de Marià Villangómez*, tot fent un meticolós i apassionat repàs a dues de les obres d'aquest poeta, prosista i traductor eivissenc: *Els dies* (1950) i *L'any en estampes* (1956). Marià Villangómez se'n revela, segons Mas, com un poeta molt líric, d'un gran rigor formal, identificat amb un paisatge, que converteix el temps en un objecte de perfils concrets, s'identifica amb les tonalitats del paisatge que contempla, perquè hi ha allò que és essencial i allò que és superficial; el poeta hi troba confiança en l'esdevenidor, en allò que reneix i ens convida a la meditació.

Abans de dinar encara quedà temps per visitar l'església de St. Antoni i l'arxiu de la mà del Sr. Marià Torres, que mostrà als assistents diferents manuscrits del segle XVI i següents i altres documents referents a la població. A la tarda, encara quedà temps lliure i es féu un recorregut per l'illa per visitar Sant Miquel de Balansat, on el poeta Marià Villangómez havia exercit de mestre. Al costat de l'estàtua que li han dedicat, Joan Mas i Vives recità un dels seus poemes. Després de fer un recorregut per l'interior de l'església acompanyats pel rector de la parròquia, l'expedició es dirigí a Santa Eulària des Riu per visitar l'encimbellada l'església parroquial al puig de Missa. Aquest edifici té un interessant atri exempt; com altres temples de l'illa, complia antany la doble funció de temple i bastió, fet que permetia la vigilància de la costa i prevenir els habitants de la població dels freqüents atacs pirates.

Un cop acabades les activitats acadèmiques i lúdiques tots els participants de fora es dirigiren a l'aeroport, satisfets d'haver acomplert tots els objectius inicials. Per acabar, només cal felicitar els organitzadors per l'èxit de participació i per la qualitat de les conferències, i agrair la cordial acollida dels amics eivissencs, tot desitjant que es puguin celebrar ben aviat les cinquenes jornades.

Montserrat ALEGRE I URGELL
Societat Catalana de Llengua i Literatura